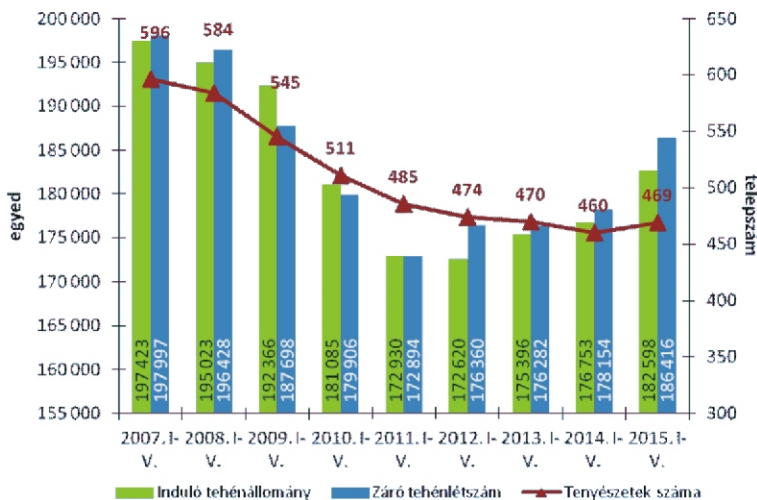
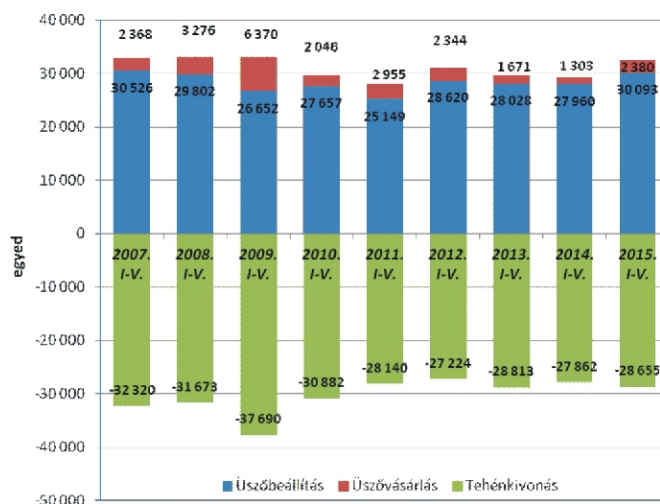

IX. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

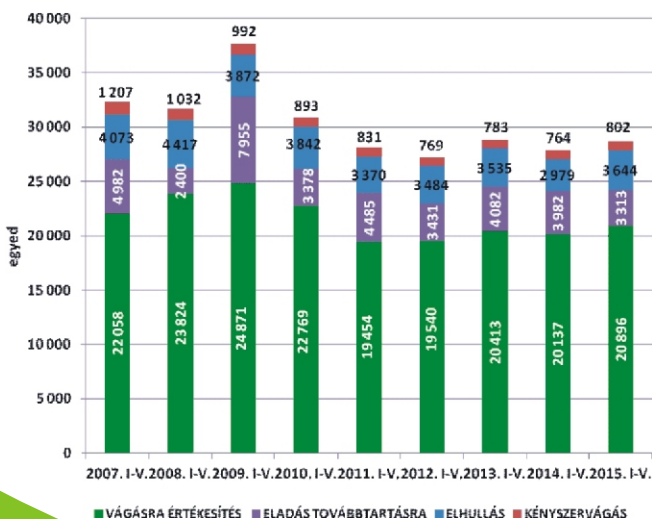
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-V. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-V. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-V. hó)

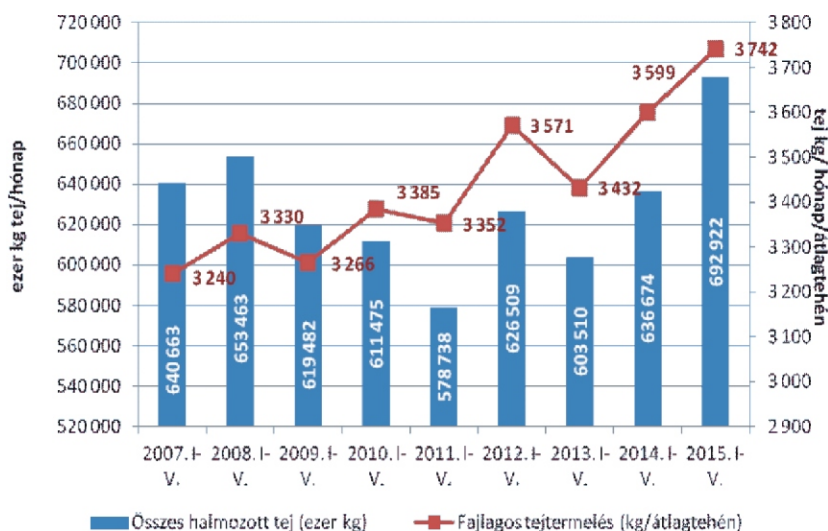

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (+2%) 469-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. május végén a 2014. májusához képest 8.262-vel (+4,6%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Áprilishoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma nem változott, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 21,3%-kal (-127) kisebbedett. 2007 májusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 11.581 egyeddel (-5,8%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 332-ről 397-re nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszám áprilishoz képest enyhén csökkent.

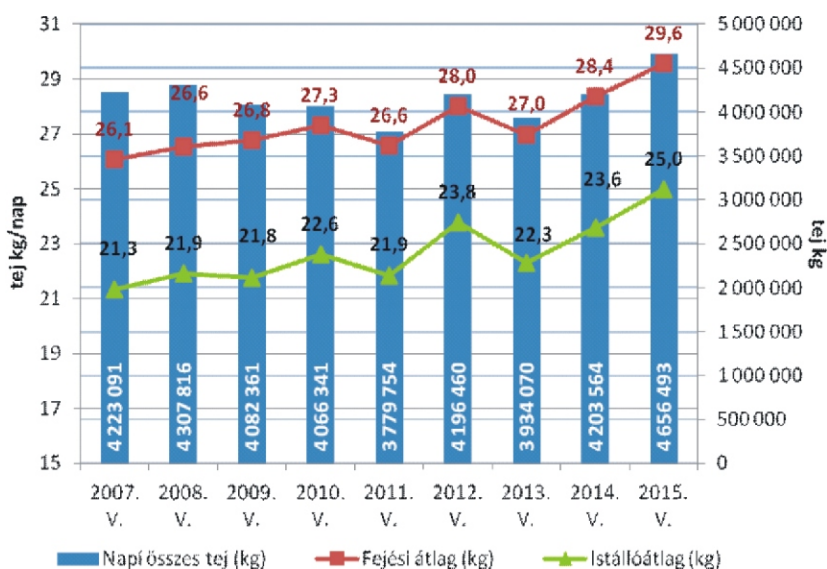
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehen; +3,3%) nőtt, és 2015 első öt hónapjában a tehenek száma tovább emelkedett (+3.818 egyed; +2,1%). Ennek elsődleges oka, hogy viszonylag sok üszőt állítottak be (+2.113 egyed, +7,6%) és - bár az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó - üszővásárlások száma is kiugróan magas volt 2015 első öt hónapjában, megközelítette a 2,4 ezret, ami 82,7%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Bár a tehénkivonás mértéke is kissé nőtt (+793 egyed, +2,8%), összességben 2015 első öt hónapjában a termelésellenőrzött tehénállomány jelentős növekedése figyelhető meg.

Az első öt hónap állományváltozási adatain belül a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (66,0-75,2%-át), a 2015. évben 72,9%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 első öt hónapjában 20.896 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszervágás (802 egyed), 12,7%-áért (3.644 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, hasonlóan a továbbtartásra értékesített állatok arányához (11,6%, 3.313 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 első öt hónapjában a tehenek 11,4%-át selejteztek, 0,4%-át kényszervágták, 2,0%-uk elhullott, 1,8%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 15,7%-át vonták ki a termelésből, ami az elmúlt kilenc évben legkisebb kivonási aránynak tekinthető.

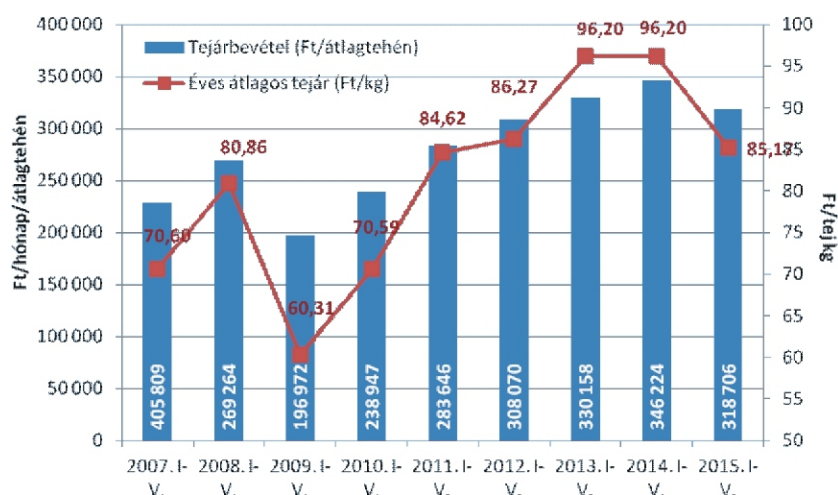
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-V. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-V. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-V. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt látható az összes halmozott éves tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek elsődleges oka, hogy az elmúlt kilenc év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti január-májusi fajlagos tejtermelés 502 kg-mal (+15,5%) 3.742 kg-ra nőtt, ezen belül csak az elmúlt egy év alatt +143 kg-mal (+4,0%) emelkedett. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami a 2014. májusi termelést 56,2 ezer kg-mal, +8,8%-kal haladta meg, és ez az elmúlt kilenc év messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 májusában ez a mutató jóval nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+452.929; +10,8%), és az elmúlt kilenc év messze legnagyobb májusi termelési szintjét jelentette (!). Emellett a májusi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (29,6 kg), mind az istállóátlag (25,0 kg) kiemelkedően a legnagyobb; 3,50, ill. 3,65 kg-mal több (+13,4%, ill. +17,1%), mint 2007 májusában, és 1,21, ill. 1,38 kg-mal több (+4,3%, ill. +5,8%), mint 2014 ötödik havában. A fejési és az istállóátlagnak erőteljesen növekvő trendje figyelhető meg az elmúlt 9 évben.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első öt hónapjában 318,7 ezer Ft volt átlagosan, 7,9%-kal kevesebb 2014 hasonló időszakához képest, ami a fajlagos tejtermelés 4,0%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 11,5%-os csökkenésének eredője. A hazai tejfelvásárlási árak egyelőre tovább csökkennek, és már a 80 Ft/l-es szint alá süllyedtek, ami a tavalyi év májusához képest kb. 25%-os árcsökkenést jelent. A globális tejpiac sem mutatja egyelőre a javulás jeleit, az EU-ban kismértékben tovább csökkentek a tejárak, Észak-Amerikában és Új-Zélandon pedig stagnálnak. Összességben 2007 és 2015 májusa között a tejár 20,6%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,5%-os növekedésével együtt összesen 39,3%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék